

چند خط تاریخ

هخامنشیان؛ بنیان گذار کاروانسرا در ایران

کاروانسراها در تقویت تجارت و تسهیل بازرگانی و سفرهای زیارتی و سیاحتی مردم ایران، نقشی بنیادین و محوری داشته است. ساختار اداره این بناهای راهبردی، خود موضوع تحقیق و بررسی‌های بسیار است. عجالتاً، با هم بخشی از نوشته «احمد حامی» را در کتاب «راه‌های ایران در گذشته و آینده» مرور می‌کنیم که در آن، شواهدی از ایجاد کاروانسرا در ایران عصر هخامنشی ارائه شده است. بر این اساس، می‌توان گفت که ایرانیان، بیش از دوهزار و ۵۰۰ سال است که از کاروانسرا استفاده می‌کنند:

«منابع تاریخی حکایت از آن دارند که بنیان‌گذار احداث بناهای مورد بحث (کاروانسراها)، هخامنشیان بودند. هردوت، مورخ یونانی، در کتاب پنجم خود، از منازگاهی گفت‌وگومی‌کند که توسط هخامنشیان، بین شوش و سارد ساخته شده است. این مورخ از ۱۱۱ بنای شبیه کاروانسرا (چاپارخانه) نام می‌برد که در طول ۲۵۰۰ کیلومتر، فاصله بین پایتخت هخامنشیان و بابل ساخته شده [بود] و کاروانیان سه ماهه آن را طی می‌کردند. گرچه نمونه‌ای از بناهای یاد شده از عهد هخامنشی به جای نمانده، ولی روشن است که در آن زمان، نیاز وافر به ایستگاه‌های بین راه و امنیت و رفاه کاروانیان و بالاخره پیک‌های مخصوص، احساس می‌شده است. در دوره اشکانی، همانند عهد هخامنشی، توسعه راه‌ها و ایجاد ایستگاه‌های بین راه و حمایت از کاروانیان، اهمیت فوق‌العاده‌ای یافت و در مسیر اغلب جاده‌ها، به ویژه در مسیر جاده معروف ابریشم، ساختمان‌هایی شبیه کاروانسرا ایجاد شد. متأسفانه هنر معماری عهد اشکانیان که حدود ۵ قرن در ایران حکومت کردند، به طور کامل شناخته نشده و ویژگی‌های هنرهای مختلف این دوره، به ویژه معماری و تزیینات آن، ناشناخته مانده [است] و بنابرین، نمی‌توان در باره نحوه معماری کاروانسراهای این دوره، نظریه‌ای ارائه داد، ولی با مقایسه آن‌ها با دژها و شهرهای اشکانی که اخیراً در دشت گرگان شناسایی شده است، می‌توان احتمال داد که کاروانسراهای آن زمان، به صورت مربع با مستطیل و با مصالحی چون خشت و آجر بنا گردیده و اتاق‌ها و اصطبل‌هایی در اطراف داشته است. در معماری و توسعه کاروانسراهای پیش از اسلام، عصر ساسانی را باید یکی از ادوار مهم دانست. در این دوره به علت اقتصاد وسیع و گسترده، ایجاد راه‌ها و همچنین امنیت کاروانیان، اهمیت داشته است و در نتیجه، کاروانسراهای بسیار در مسیر جاده‌ها و گذرهای اصلی بنا شد. یادگارهای بازرشی چون «دیر گچین» در جاده تهران به قم و «رباط انوشیروان»، بین جاده سمنان به دامغان، در مسیر جاده ابریشم و بالاخره «دروازه گچ و کنار سیاه» در استان فارس از آن جمله‌اند.»

احمد حامی؛ راه‌های ایران در گذشته و آینده تهران: جهاد دانشگاهی، ۱۳۵۸، ص ۶۷

جواد نوائیان رودسری – ایران عصر ناصری، مشحون از حوادث تلخ و ناگوار بود؛ دوره‌ای که آغاز آن با شهادت غریبانه میرزا تقی خان امیر کبیر رقم خورد و با این رویداد محنت‌بار، زنجیرهای از مشکلات داخلی و خارجی، ایران مارا در بر گرفت. افزون بر این‌ها، فقر طبیعت نیز، گاه و بی‌گاه بر چهره زجر کشیده ایرانیان پنجه می‌کشید و روح صبور آن‌ها را می‌خست. باب‌واگذاری امتیازات رنگارنگ به بیگانگان، در همین دوره باز شد و پای استعمار را بیش از گذشته به سرزمین ما باز کرد. در چنین شرایطی، برخی از منور الفکرها، شاید با اشاره سفارتخانه‌های خارجی، به فکر افتادند که با ترتیب دادن سفر فرنگ برای ناصرالدین‌شاه، او را به پذیرش مظاهر غربی ترغیب کنند؛ رویکردی که در آن شرایط، بیش از آن‌که ایران را در مدار ترقی قرار دهد، جای پای بیگانگان را در این سرزمین محکم می‌کرد. ناصرالدین‌شاه طی دوران سلطنتش، سه بار به فرنگ سفر کرد؛ ۱۲۵۲، ۱۲۵۷ و ۱۲۶۸ ه.ش. در همین سفرها بود که برای نخستین بار، برخی از دستاوردهای فنی اروپایی‌ها به ایران راه یافت، دستاوردهایی که البته بیشتر آن‌ها، تغییرات عمده‌ای در کشور ایجاد نمی‌کرد. روزنامه خاطرات ناصرالدین‌شاه نشان می‌دهد که او در این سفرها، بیشتر به دنبال خوشگذرانی و اقناع حس کنجکاوی خود بوده است؛ احساسی که در همان مرحله می‌ماند و موجب تغییر خاطر مبارک نمی‌شد!

اردیبهشت ۱۲۶۸: دراز کشیدن روی تخت ناپلئون!

آخرین سفر ناصرالدین‌شاه به فرنگ از ۲۴ فروردین ۱۲۶۸ تا ۲۸ مهر همان سال طول کشید؛ چیزی حدود شش ماه. هدف اصلی شاه از این سفر، بازدید از نمایشگاه پاریس بود که همه ساله، با حضور کشورهای مختلف، در این شهر برگزار می‌شد و دستاوردهای علمی و فرهنگی ملت‌ها را در معرض دید عموم قرار می‌داد. ناصرالدین‌شاه پس از ورود به فرانسه، یک‌راست به پاریس رفت. اوقصد داشت در این سفر، اماکن تاریخی پایتخت فرانسه را ببیند؛ بیشتر از روی کنجکاوی. خودش می‌نویسد: «یک ساعت به غروب مانده به حوالی پاریس رسیدیم. از پل رودخانه سن که در خارج شهر

نادر افشار

۶۶

ناصرالدین‌شاه: «امشب پاستور معروف را که برای آدم سگ‌ها ر گاز گرفته، معالجه و علاج پیدا کرده است، دیدم، شرح احوال او را در روزنامه‌جات خوانده بودم، حالا هم او را دیدم و با او خیلی صحبت کردم... حقیقت این پاستور خیلی خدمت به انسانیت کرده است»

مذاکرات علمی قبله عالم بالویی پاستور!

ناصرالدین‌شاه در سفر به پاریس، علاوه بر خوابیدن در بستر ناپلئون، با میکروب‌شناس نامدار فرانسوی هم گفت‌وگوی مفصلی کرد

۱۲۶۸ خورشیدی- تصویری از ناصرالدین‌شاه در سفر سوم فرنگ

■ خرداد ۱۲۶۸: عمارت ما از همه بهتر است

از خطر آه‌هن که از کنار قلعه‌ای در داخل شهر به دور شهر می‌گردد رفته، به محلی رسیدیم موسوم به پاسی. خیابانی بود که فرش کرده و زینت زیادی داده بودند. مسافتی را پیماید، رفتم، سوار شده به راه افتادم. از پارک بولوین عبور شد که خارج قلعه است. دوباره داخل شهر شده، از خیابان وسیعی که موسوم است به لاگرانژ مره عبور کرده، به آرک دو تریومف رسیدیم که از بناهای بزرگ ناپلئون اول است، از سنگ ساخته‌اند. صورت جنگ‌های ناپلئون را در داخل و خارج اطراف آن حجاری کرده‌اند. بسیار بنای عالی است، اما در این جنگ آخر با پروس‌ها از گلوله توپ زیاد، خرابی در آن بهم رسیده است و میان آن‌را هم فرش کرده، صندلی‌ها چیده، خیلی زینت داده بودند. از کالسکه پیاده شده، آن‌جا قدری نشستیم، بعد برخاسته سوار کالسکه شده داخل خیابان شازره لیزه شدیم. بسیار با صفا و وسیع است. از پل رودخانه سن گذشته، داخل عمارتی که جهت ما معین کرده بودند شدیم بعد رفتم، اتاق‌ها و تالارهای وسیع بسیار خوب دار. تخته‌خوانی که به جهت مازده بودند، تخته‌خوان ناپلئون اول است در زمانی که با ماری لوئیز، دختر پادشاه اتریش عروسی کرده بود.»

■ مرداد ۱۲۶۸: دیدار با پاستور

شاید تا حال این روایت را نشنیده باشید که ناصرالدین‌شاه، دیداری با لویی پاستور هم داشته است. پاستور، میکروب‌شناس برجسته فرانسوی و یکی از شناخته‌شده‌ترین چهره‌های تاریخ پزشکی است. وی در سال ۱۲۰۱ ه.ش به دنیا آمد و در سال ۱۲۷۴، حدود شش سال بعد از دیدار با ناصرالدین‌شاه، دارفانی را وداع گفت. پاستور هنگام ملاقات با شاه قاجار، حدوداً ۶۷ ساله بود و در اوج شهرت قرار داشت؛ او با کتری‌ها را به عنوان ناقل بیماری‌ها شناسایی و معرفی کرد و با کشف واکسن‌های، جان‌میلین‌ها انسان را از این بیماری خطرناک نجات داد؛ پاستور یکی از قابل‌احترام‌ترین شخصیت‌های تاریخ بشریت محسوب می‌شود. او بود که شیوه پاستوریزه کردن را به جهان معرفی کرد. دیدار ناصرالدین‌شاه با پاستور، روز هشتم مردادماه سال ۱۲۶۸ اتفاق افتاد. شاه قاجار در سفرنامه‌اش، همه رجال اروپایی را مستخره معرفی می‌کند و با همان غرور شاهانه،

بیشتر آن‌ها را افرادی بی‌مصرف می‌داند؛ اما لحن او در باره پاستور، لحنی متفاوت است. ناصرالدین‌شاه می‌نویسد: «امشب پاستور معروف را که برای آدم سگ‌ها ر گاز گرفته، معالجه و علاج پیدا کرده است، دیدم، شرح احوال او را در روزنامه جات خوانده بودم، حالا هم او را دیدم و با او خیلی صحبت کردم، می‌گفت معالجه این کار را خیلی خوب پیدا کرده‌ام، اما باید آدم سگ‌ها ر گرفته را زود بیاورند که معالجه شود، اگر طول بکشد و دیر بیاورند، خیلی معالجه‌اش مشکل است، مثلاً اگر تهران یکی را سگ‌ها ر بگیرد و بیاورند این جا، خیلی معالجه‌اش مشکل است!»، به خصوص اگر دندان سگ‌ها ر به عصب گرفته و به خون رسیده باشد که او را باید حتماً بعد از دو روز سه‌روز بیاورند که معالجه شود و الا مشکل است. مقصود این است که باید زود شروع به معالجه شود و طول نکشد. حالا پاستور در این جا مدرسه دارد و درس می‌گوید و مردم مشغول تحصیل این کار هستند. حقیقت این پاستور خیلی خدمت به انسانیت کرده است.» جالب این‌جاست که ناصرالدین‌شاه با وجود مشاهده پیشرفت‌های علمی گسترده در انستیتو پاستور، تلاشی برای الگوبرداری از آن و رواج روش‌های این دانشمند در ایران انجام نداد و به همان تعریف و تمجیدهای ملوکانه بسنده کرد!

نگاره‌ای از یک مجسمه فرانسوی به مناسبت دیدار ناصرالدین‌شاه از نمایشگاه پاریس

ناصرالدین‌شاه طی دوران

سلطنتش، سه بار به

فرنگ سفر کرد؛ ۱۲۵۲،

۱۲۵۷ و ۱۲۶۸ ه.ش.

در همین سفرها بود که

برای نخستین بار، برخی

از دستاوردهای فنی

اروپایی‌ها به ایران راه یافت،

دستاوردهایی که البته بیشتر

آن‌ها، تغییرات عمده‌ای در

کشور ایجاد نمی‌کرد

گزارش تاریخی

در باره نخستین سرمایه‌گذاری ملی در عرصه مخابرات چه می‌دانید؟

داستان آغاز تلفن در ایران

رودسری – تلفن، دومین فناوری مخابراتی مدرن بود که در ایران مورد استفاده قرار گرفت. پیش از آن، تلگراف، وارد ایران شده بود و مردم از آن استفاده می‌کردند. ورود تلفن به ایران، حدود ۱۲ سال پس از اختراع آن توسط الکساندر گراهام بل اتفاق افتاد. ناصرالدین‌شاه در یادداشت‌های خود، ضمن شرح وقایع جمادی‌الآخر سال ۱۳۰۲ (فروردین ۱۲۶۴)، به تلفنی اشاره می‌کند که ره‌ورد سفر فرنگ معین‌الملک (سفیر ایران در عثمانی) است و از آن برای برقراری تماس از شمس‌العماره تا باغ سپهسالار استفاده می‌شد؛ ظاهراً این نخستین تماس تلفنی در ایران بوده است. با این حال، کمپانی بلژیکی «شرکت آه‌هن ایران»، صاحب امتیاز راه‌آهن تهران-ری و واگن‌اسبی، برای برقراری تماس میان دو ایستگاه ماشین دودی تهران‌ری و نیز، بین گاری شهری با واگن خانه، از تلفن استفاده می‌کرد. به این ترتیب، تلفن نخستین بار در دستگاه دولتی ایران و در عصر ناصری به راه افتاد، ولی اعطای نخستین امتیاز تلفن و رواج آن در عصر مظفری بود. در ذی‌الحجه سال ۱۳۱۹ (فروردین ۱۲۸۱)، نخستین امتیاز تلفن در تبریز به مدت ۵۰ سال به شرکتی واگذار شد تا برای راه‌اندازی تلفن، به شعاع ۲۴ کیلومتر اقدام کند. ولی با انحلال شرکت، سیدمرتضی مرتضوی (یکی از شرکای این شرکت)، با ضبط اموال آن بابت مطالبات خود، اداره آن را شخصاً به عهده گرفت و پس از فوت او، مؤسسه تلفن تبریز و حومه به شرکت سهامی بدل شد. امتیاز بعدی را در سال ۱۳۲۰ ه.ق (۱۲۸۲ ه.ش) در مشهد، بدون تعیین مدت امتیاز، به منشورالملک (احمد منشور) واگذار کردند. سومین امتیاز در گیلان به دوست محمدخان معیر‌الملک (داماد ناصرالدین‌شاه) اعطا شد. حاج‌محمد اسماعیل تهرانچی، امتیاز را خریداری کرد؛ ولی پس از مرگ او و تقسیم امتیاز به ۲۰ سهم، تمامی سهام را فردی به نام کوچه‌فها‌نی تا سال ۱۳۳۳ (۱۲۹۳ ه.ش) خریداری کرد و شرکت سهامی را به صورت اداره خصوصی درآورد. در محرم ۱۳۳۵ (۱۲۹۵ ه.ش)، امتیاز تلفن تمام ایران به مدت ۶۰ سال، به دوست محمدخان معیرالملک واگذار و وی ملزم شد تا تاریخ صدور فرمان، تا سه سال، تلفن تهران و تا ۱۰ سال بعد، تلفن سایر شهرهای ایران را با هزینه خود راه اندازی کند. به این ترتیب، نخستین خطوط تلفن ایران، به دست سرمایه‌گذاران ایرانی احداث شد.

خراسان

پذیرش غیر حضوری آگهی‌های تریک، تیدر و دیگر

پذیرش تلفنی:

۹۹۹۹ ۳۷۰۰

پذیرش تلگرامی:

۰۹۱۵۴۷۱۱۳۰۰

"آگهی فراخوان مزایده عمومی" ۹۸/۲۰ (نوبت دوم)

مزایده گزار: شرکت توزیع نیروی برق استان خراسان رضوی

موضوع مزایده: فروش ۷ دستگاه آپارتمان ملازدر نیاز واقع در شهر مشهد

محل دریافت اسناد: مشهد، روبروی میدان بار رضوی، ابتدای بلوار شهید عباسپور، جنب نیروگاه برق

و مقابل شرکت گاز

نشانی اینترنتی دریافت اسناد مزایده: (۱) سایت شرکت (www.kedc.ir)

(۲) سایت معاملات توانیر www.Tavanir.org.ir

شروع فرآیند خرید اسناد: از روز شنبه ۹۸/۱۰/۲۱ تا سه شنبه ۹۸/۱۱/۰۱ از ساعت ۸ تا ۱۴ (بجز پنجشنبه و ایام تعطیل)

زمان باز دید: دوشنبه ۹۸/۱۰/۳۰ و سه شنبه ۹۸/۱۱/۰۱

تحویل پاکت: تا ساعت ۱۱ روز چهارشنبه ۹۸/۱۱/۰۴

جلسه مزایده: روز چهارشنبه ۹۸/۱۱/۰۴ ساعت ۱۴ در محل ستاد شرکت توزیع نیروی برق استان خراسان رضوی

تلفن برای کسب اطلاعات بیشتر و هماهنگی بازدید: ۰۵۱۳۸۳۹۷۲۸۹ - امور نظارت بر خدمات عمومی

روابط عمومی شرکت توزیع نیروی برق استان خراسان رضوی

www.kedc.ir

آگهی فراخوان مناقصه عمومی شماره ۹۸/۱۵۸

واگذاری کار خط گرم از راه نزدیک در پنج ناحیه: سبزوار - تربت حیدریه - نیشابور - قوچان و تربت جام (نوبت اول)

شرکت توزیع نیروی برق استان خراسان رضوی

این شرکت در نظر دارد انجام عملیات خط گرم از راه نزدیک در پنج ناحیه سبزوار - تربت حیدریه - نیشابور - قوچان و تربت جام را با مبلغ برآوردی ۲۳.۳۴۲ میلیون ریال از طریق مناقصه عمومی به پیمانکار واجد شرایط واگذار نماید. بدینوسیله از تمامی پیمانکارانی که صلاحیت آنها توسط شرکت تایید شده و یا دارای رتبه حداقل ۵ در رشته نیرو (برق) از سازمان مدیریت و برنامه ریزی می باشند دعوت می شود جهت کسب اطلاعات تکمیلی به آدرس www.kedc.ir و www.tavanir.org.ir مراجعه نمایند.

روابط عمومی شرکت توزیع نیروی برق استان خراسان رضوی

www.kedc.ir

آگهی مزایده عمومی شماره ۹۸/۱۰۸

شرکت توزیع نیروی برق شهرستان مشهد در نظر دارد تعداد ۴۵ قلم انواع کالای اسقاط خود را از طریق مزایده واگذار نماید. داوطلبان می توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر به آدرس های ذیل مراجعه فرمایند.

۱- مشهد - بلوار وکیل آباد - بلوار شهید صیاد شیرازی - صیاد شیرازی ۲۵، اداره اتبارهای شرکت توزیع نیروی برق شهرستان مشهد تلفن: ۳۸۶۸۲۷۴۵

۲- سایت معاملات توانیر www.tavanir.org.ir

۳- وب سایت شرکت توزیع نیروی برق شهرستان مشهد www.Meedc.ir

روابط عمومی شرکت توزیع نیروی برق شهرستان مشهد

www.meedc.ir

مدارک مورد نیاز جهت ثبت نام:

- ۱- ارائه تاییده کتبی از اتحادیه مربوطه جهت واحدهای صنعتی الزامی می باشد
- ۲- اصل پروانه کسب جهت اصناف محترم به همراه یک برگ کپی (حضور صاحب پروانه الزامی می باشد)
- ۳- اصل و کپی کارت ملی صاحب پروانه
- ۴- پروانه بهره برداری، ساخت، بهداشت استاندارد دولست قیمت درب کار خانه پهمراه معرفی نامه نماینده جهت کار خاتجا الزامی می باشد.

تذکر

- ۱- اولویت جانیابی بر اساس زمان و اربزوجه ثبت نام، تسویه حساب و تکمیل پرونده دودوه محض تکمیل فرط ثبت ثبت نام متوقف خواهد شد.
- ۲- بعداز ثبت نام به هیچ وجه انصراف پذیرفته نبوده و دودوه و اربزوجه عودت نمی گردد.
- ۳- رعایت بر نامه ز مابندی فوق جهت کلیه متقاضیان الزامی بوده و پذیرش متقاضیان خارج از بر نامه مذکور امکان پذیر نمی باشد.
- ۴- ساعت مراجعه در اوقات ۸/۳۰ الی ۱۴ می باشد.

زمانبندی ثبت نام کلیه واحدهای تولیدی و توزیعی در نمایشگاه فروش بهاره ۱۳۹۸

واحد صنعتی	تاریخ
پوشاک دوخته، تریکوجات، پارچه ر و سری (واحد تولیدی)	۹۸/۱۱/۱
پوشاک دوخته، تریکوجات، پارچه ر و سری (واحد توزیعی)	۹۸/۱۱/۲
شوند و پاک کننده - آرایشی و بهداشتی مواد غذایی و آجیل و خشکبار، شیرینی و شکلات	۹۸/۱۱/۳
کیف و کفش (واحد تولیدی و توزیعی)	۹۸/۱۱/۴
لوازم خانگی (کلیه زیر مجموعه ها) منسوجات، چوله و پتو، تشک، صنایع دستی و خرازی	۹۸/۱۱/۵

فروش بهاره ۹۸

نمایشگاه بین المللی مشهد ساعت باز دید: ۱۶ الی ۲۲ روزهای تعطیل: ۱۱ الی ۲۲

با عنایت به مصوبه کمیته برگزاری نمایشگاه های عرضه مستقیم کالا استان خراسان رضوی و هماهنگی انجام شده با استانداردی محترم خراسان رضوی، سازمان صنعت، معدن و تجارت و اتاق اصناف مشهد مقدس، بر نامه برگزاری نمایشگاه عرضه مستقیم کالا، فروش بهاره ۹۸ در شهرستان مشهد به شرح ذیل به اطلاع واحدهای تولیدی، شرکت های پخش کالا و اصناف محترم می رسد.

فروش بهاره ۹۸

نمایشگاه بین المللی مشهد ساعت باز دید: ۱۶ الی ۲۲ روزهای تعطیل: ۱۱ الی ۲۲

جهت کسب اطلاعات بیشتر و ثبت نام تماس بگیرید:

همراه: ۰۹۳۸ ۷۷۰۰ ۶۹۶

ستاد اجرایی

تلفن: ۵۵-۳۸ ۹۱۱۱ ۴۴-۰۵۱

بلوار معلم، بین معلم ۶۱ و ۶۳، پلاک ۱۵۱، طبقه دوم، واحد ۶